

Lxxv.

1751 66 110

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS IVRIDICA
 DE
 DIFFERENTIIS IVRIS
 ROMANI ET GERMANICI
 IN
 HEREDIS INSTITVTIONE
 NECESSARIA

EX AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
 IN REGIA FRIDERICIANA

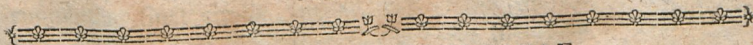
PRAESIDE
 DOMINO
 IOANNE TOBIA CARRACH, ICTO,
 IVRIVM PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
 PRO GRADV DOCTORIS

D. IX FEBRVARII A. O. R. c1751cccl.

H. L. Q. C.

PVBLICE VENTILANDAM EXHIBET
 AVCTOR ET RESPONDENS

HENRICVS ZACHARIAS KÜPFER
 TREMONIENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
 EX OFFICINA GRVNERTIANA.
 RECUSA MDCCLXV.

207/11. 2.

LXXX

DISSENTATIO LAZARUS IERONIMUS

DIFFERENTIA VARI

HOIANI DE AEMANICI

INSTITUTIONES

NECESSARIA

EX UNIVERSITATE VINDOBONENSIS

ANNO

ROMAE

MDCLXXII

IN AEDIBUS

HEINRICHUS

OFFICINA

NECESSARIA

11. 2.

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE
DIFFERENTIIS IURIS
ROMANI ET GERMANICI
IN
HEREDIS INSTITVTIONE
NECESSARIA.

---

§. I.
Quaquam iura, quae inter omnes homines naturalis constituit ratio, apud omnes peraeque custodienda gentes, simulque semper firma atque immutabilia sint: ciuilia tamen iura, non in totum naturali iuri inferuentia, licet nec in totum ab eo recedant, quaeuis respublica sibi constituit propria

Prooemium.

A 2

4. *De differentiis iuris Romani et Germanici*

propria, summusque imperans suae attemperat reipublicae utilitati, quae saepe aut alia lege lata, pro-
vte re illud esse videtur imperanti, aut consuetudine,
aut mutatione ipsius status, suorumque principiorum,
mutantur. Non potest non magna iurium, tam naturalium
et civilium, quam horum imprimis, partim pro rerum
publicarum, partim pro temporum diversitate, exinde
eriri differentia: siquidem nec idem semper in eadem
republica ius civile obtinet. Attendenda haec sunt
maxime in foris Germanicis versaturo, quae partim
communi omnium hominum iure sub morum specie
utuntur, partim vero civili, saepe mutato, tum proprio,
tum quoque peregrino, sed recepto. Tanta enim patrii
iuris contigit mutatio ingruente iure canonico atque Romano,
ut non magis aptum foret, si ubique Salicam legem,
capitularia Regum Francorum, leges Ripuariorum,
Burgundionum, Baiuvariorum, Alemannorum,
Saxonum, similes, si vetustissimos mores in forum
deducere velis, ac si antiquas iuris Romani fabulas,
quas IMPERATOR IUSTINIANVS in §. 3. *Prooem. Instit.*
explosit, in forum produceres. Interea tamen
mutatio facti est, qua non monstrata, quod, et
quousque facta sit, pristinus perdurat status: nec
enim in totum semper contingit mutatio. Quod
apprime considerandum est, ubi patria peregrino
iuri subsidiario principia aduersantur. Et quantum
quaeso mutationem Romana ipsa experta non est
iurisprudentia? Quapropter in legum Romanarum
contemplatione, sedulo habenda est temporis ratio,
quo leges prodierunt: eaque cautione praecipue
opus

opus est in aestimandis *Pandeclarum* legibus, utpote quae saepius veteris prudentiae scita postea sublata referunt, uti perspicue IMPERATOR ipse §. 2. et 4. *Prooem. Inst.* et §. 11. *Inst. de nupt.* et passim indigitat; quanquam reliqui Corporis Iuris libri eadem censura veniant. Neque illae solum mutatae sunt leges, quae diferte vel abrogatae sunt, vel quibus explicite aut obrogatum aut surrogatum est: sed etiam illae, quibus vel lege scripta vel usu derogatum. Sane principiis legum, aut lege scripta, aut iure non scripto, aut mutatione status reipublicae, aut alia de causa ratione finali adaequata cessante, sublatis, ipsas simul leges, quae tanquam principiatum, ut Philosophi amant loqui, inde promanarunt, mutatae esse sequitur. Etenim non possunt omnes articuli singillatim aut legibus aut senatusconsultis comprehendendi: sed cum in aliqua causa sententia eorum manifesta est, is, qui iurisdictione praestet, ad similia procedere, atque ita dicere debet, monent IULIANO in L. 12 D. de L. L. nam, ut ait PEDIUS, quoties lege aliquid unum vel alterum introductum est: bona occasio est, caetera, quae tendunt ad eandem utilitatem, vel interpretatione vel certe iurisdictione suppleri, secundum ULPIANUM in L. 13. D. eod. Id ergo in tanta legum multitudine et varietate curae nobis esse debet, ut sit consensus inter leges, quae sunt conclusiones, aut quae ex iis porro deducuntur, et quae sunt harum principia, ipsorumque principiorum indeque fluentium conclusionum inter se, pro mutatione in principiis contingente, quod ipsum indigitant, qui analogiam iuris considerandam inculcant,

6 De differentiis iuris Romani et Germanici

cant atque ex eadem iudicant. Minime enim praesumendus est imperans, quod contradictoria et dissonantia voluerit, aut parum cohaerentia. Unde quidem *nouum non est, ut priores leges ad posteriores trahantur. L. 26. D. eod. Sed et posteriores ad priores pertinent: nisi contrariae sint L. 28. D. eod.*

§. II.

Thema.

Facilia quidem haec utique sunt ad intelligendum, et non incognita: an vero recte semper applicentur, siue in doctrina iuris, siue in vfu eiusdem forensi, dubito: imo quam valde hac via aberretur, saepissime pluribus comprobari posset exemplis, si vacaret. Aduertam saltem in praesentiarum, vbi edendum specimen inaugurale, animum ad vnicam *heredis institutionis necessariae* causam, in qua aestimanda valde opus est, vt monita §. *praeced.* proposita probe attendantur. Cum enim hac in re ciuilia iura non omnino inferuiant naturali, sed nonnulla eidem addant et detrahant, quae ipsa non solum in Latio pro temporum diuersitate variant, posterioribus legibus partim veteris iuris placita diserte corrigentibus, partim quoque eorum principia immutantibus, verum etiam ad Germaniam non penitus apta sunt, aduersantibus saepe iuris patrii rationibus: haud incongruum esse duco, *de differentiis iuris Romani et Germanici in heredis institutione necessaria* disserere nonnulla, succinctis quibusdam hoc in momento propositis obseruationibus, secutus exemplum, quo DOMINVS PRAESES iam olim *de differentiis iuris*

iuris Romani et Germanici in heredis institutione voluntaria egit; quippe qui mihi simul otium iam fecit, in amoliendo praeiudicio, quasi frustra in causa hac peregrini iuris de eiusmodi differentiis essem sollicitus. Quo in negotio hoc vsurus ordine, vt, praemisissis paucis generalibus ad praemonendum necessariis, praecipuas specialiores quasdam observationes subiiciam: maxime ratione testatoris, heredis, materiae, modi instituendi, et quae cum his connexa sunt, nec non effectuum, adnexo quodam ad causam hanc faciente responso.

§. III.

Quid heres sit et hereditas, quotuplici sensu veniat tam Romanis quam Germanis, quotuplex eius causa, quid testamentum, quid heredis institutio et quotuplex, vt pro diuersitate Romani et Germanici iuris prolixè exponam vna cum generalioribus circa heredis institutionem vniuersim consideratam differentiis, opus non est: siquidem haec omnia ablego ad citatam DNI PRAESIDIS *Disertationem a §. 2. ad §. 17.* cuius vestigia hac vice premere liceat. Illud saltem indicandum, quid sub heredis institutione necessaria sit intelligendum. Haec si presè sumatur secundum iuris Romani nouissimi normam, est designatio personae cuiusdam ex legis ciuilis praeecepto in heredem directum, sub praeiudicio, vt effectui careat, facienda: nisi persona ista legitime exheredetur.

Quid heredis institutio necessaria?

§. IV.

§. IV.

Quid exheredatio et praeteritio?

Vt vero rectius inire possimus rationes nostras, paucis adhuc notamus, quid sit exheredatio, quid praeteritio, quae ab illa differt. Exheredatio quidem proprio sensu est expresse declarata exclusio a legitima successione directa in uniuersum defuncti ius. Praeteritio autem est silentium de persona quadam in dispositione successione directae in uniuersum defuncti ius.

§. V.

Axiomata.

Facile ex his liquet, 1) quod institutio sit, non praeteritio multo minus exheredatio, si quis successor in uniuersum ius denominatus sit, quamuis pro parte minima: si modo sit pars quota, non tantum quanta, ut loquuntur, hereditatis. Vnde protinus fuit, 2) esse institutionem, quanquam legitima integra non sit relicta. Haec enim consistit in portione lege definita, liberis et parentibus invicem nec non certo casu fratribus et sororibus sine onere reliquenda, *L. 6. C. de Inoffic. testam. Nou. i. praef. §. 2. Nou. 89. §. 3.* ast portiones institutionum uniuersum lege definitae non sunt. *§. 4. inst. de hered. inst.* Simulque apparet, 3) non esse prorsus eandem heredis institutionem necessariam cum necessitate relinquendi legitimam, etsi ad minimum iure nouiore, non nisi is, cui legitima debetur, necessario instituendus sit, quod etiam vel ex eo apparet, quod, cui legitima debetur, in minima parte institutus, imo frater, cui aliquid quocunque, etiam legati, titulo relicti, saltim ad supplementum legitimae agere queat *Nou. us. c. 3. iuncta L. 30. C. de Inoffic. testam.* Ex aduerso
4) se-

4) sequitur, exheredationem nihilominus obuenire et locum habere posse, licet exheredato legatum vel fideicommissum sit relictum. Nec minus certum est, si cui fidei commissum vel legatum datum, de eodem tamen sileatur quoad successionem directam in vniuersum defuncti ius, vt nec directe institutus nec exheredatus sit, praeteritionem esse.

§. VI.

Consideremus nunc rem distinctius secundum diuersitatem iurium. Et quidem naturalia iura, si officia iusti perfecte obligantia respiciamus, de necessitate quasdam personas heredes instituendi vel exheredandi, vel quoque legati aut fideicommissi, aut alio titulo partem bonorum post mortem relinquendi, adeoque de legitima eo minus quid perhibent, quo magis naturale est, voluntatem domini, rem suam in alterum transferre stauentis, ratam esse: idque ipsa dominii indoles innuit, quod, saltem si illibatum sit, liberam de re disponendi facultatem continet, siue id fiat inter viuos, siue mortis causa; neque enim omnem testamenti factionem a iure naturali alienam esse existimo. Licet ergo, hoc iure, cuius testatori proximos quoque necessarios quoscunque in testamento praeterire silentio sine omni periculo irritae voluntatis, mero domini arbitrio relicto, quem pro sua affectione bonis suis velit honorare. Equidem inficias non ibo, quod naturali ratione imprimis amorem debeamus et benevolentiam et beneficia proximis necessariis, imo quibusdam eorum etiam ad gratitudinem nos esse obligatos

Quid iuris naturalae sit in heredis institutione.

B

fateor;

fateor; quod, cum illud quis velle praesumendus sit, successione intestatae causam constituit. Verum partim haec obligatione sola imperfecta nituntur, vnde nondum sequitur, irritam esse dispositionem, quae ab ea recedit, partim non sunt perpetua, siquidem non raro indignos se reddunt amore nostro iuncti nobis sanguine, extranei autem saepe melius de nobis sunt meriti, partim quoque praesumptio amoris declarationi veritatis contrariae per testamentum factae cedit. Neque huc pertinet exactio alimentorum, siue a viuento, siue ex mortui bonis: quippe quae nec hereditatis iure debentur, nec in parte eius quota eaque determinata consistunt, sed longe alio ex fundamento deducenda. Tota itaque causa heredis institutionis necessariae aequae exheredationis certo quodam modo expressae declarandae redit ad constitutionem iuris ciuilis, quod imperfectae obligationi amoris beneficentiae et gratitudinis suo modo et certarum personarum intuitu vim perfectae obligationis indidit, relictis ceteris soli beneuolentiae disponentis.

§. VII.

Quid iuris
Romani generatim.

Sane prisca iura Romana secundum tenorem legum XII. tabularum, ex quo ita ius erat, ut patres familias de pecunia tutelae suae rei legasset, illimitatam patribus per immensam eorum potestatem indulserant facultatem, liberos in potestate existentes pro arbitrio instituendi, exheredandi, praetereundi *pr. Inst. de Exheredatione liberorum L. ii. D. de Suis et legit. hered. L. 120. de Verb. signif.* emancipatis vero, uti

vti et inter matrem et liberos, nequidem ab intestato successio competiit, §. 3. *Inst. de Heredit. quae ab intest. pr. Inst. de Scto Tertulliano*, et tot. *Tit. Inst. de Scto Orphitiano*. At dura haec et humanitati non raro aduersans patrum licentia sequiori aevo sensim temperata est: praesertim cum patres per liberos, et quidem maxime per filios, acquirerent, adeoque diuitiae patrum non raro aut natae, aut auctae essent ex acquaeftu per filios, praeter quae etiam ad familiae conseruationem quidam habitus fuit respectus. Quapropter prisci iuris scita partim per querelam inofficiosa, interpretatione et fori vsu introductam, partim per bonorum possessionem contra tabulas a praetoribus datam, partim quoque legibus ipsis, imprimis etiam stabilita portione legitima, sunt mitigata, ita vt dispositiones vltimae in contrarium euntes hisce mediis infirmarentur. Verum tamen ex rationibus modo propositis discrimen habebatur praecipue sexus atque iuitatis, sufficiebatque, si legitima quocunque, vel legati quoque aut fideicommissi titulo relinqueretur, vti et ordo edicti successorii obseruabatur. *Pr. Instit. de Exheredat. liberor. L. 4. C. de Liber. praeterit. et exhered. L. 8. §. 6. D. L. 27. et 30. C. de Inoffic. testament.* Postquam vero antiqui iuris ratio hac in causa maximam partem deficiebat, ita vt nec singularis familiarum conseruandarum fauor magni haberetur, nec adeo magnae obuenerent diuitiae patribus ex acquaeftu per filios suos, tot peculiorum speciebus acquaeftum patris per filios familias imminuentibus, patriaque potestate ciuili ferme ad modulum potestatis naturalis redacta, atque

sublata vera indole emancipationis antiquae, et ex aduerso, vt cognati mediante bonorum possessione, per indirectum ad hereditatem admitterentur, obligatio liberorum erga parentes ad gratitudinem in aliis quoque causis iamiam perfecta reddita, et successio in bona matrum, imo vtriusque parentis in bona liberorum, per S^Ctum Tertullianum et Orphitianum correctae esset: optimo iure nec sine humanitatis ratione ad odium implacabile auertendum, quod in proximis necessariis suscitatur praefereudo extraneis in hereditate, illis exclusis, IMPERATOR IVSTINIANVS veteris iuris placita ita emendauit, vt officia beneuolentiae et benefaciendi intuitu certarum personarum in officia perfecte obligantia transulerit *Nov. 22. et 17. c. 3. et 4.* tum legitimam illis liberatam statuendo, tum heredis institutioni necessariae et exheredationi modum certum figendo, cui accessit adhuc correctio edicti successorii *per Nov. 18.* facta. Idcirco heredis institutio necessaria et exheredatio nouissimo iure Romano imprimis diiudicanda est ex ista iuris antiqui hereditarii emendatione *per Nov. 22. 17. et 18.* facta, siue ea diserte facta sit, siue per consequentiam, mutatis scilicet principiis pristinis, vnde leges, quae tanquam principiatum seu conclusiones inde deriuatae, simul correctae sunt aestimandae (§. 1.).

§. VIII.

Axiomata.

Summa immutati huius iuris est, 1) Quod ex descendentes et ascendentes illi, quibus secundum praerogatiuam successionis intestatae tempo-
re

re conditi testamenti legitima debetur, ceteris testa-
menti requisitis obseruatis, sub nullitatis praeiudicio
non praetereundi, sed expresse et sine onere legiti-
mae heredes instituendi, deficiente exheredandi causa,
2) vel expresse adiecta legitima causa exheredandi,
quod *rite* exheredare dicunt, 3) eaque causa postea
appareat esse vera, alias enim *inique* exheredatio fa-
cta et testamentum inofficiosum dicitur: 4) fratribus
autem et sororibus tunc saltem, si ingrati non fue-
rint, et tamen turpis persona ipsis praeferatur, le-
gitima debetur, quocumque titulo relinquatur, alias
testamentum iterum est *inofficiosum*. 5) De cetero au-
tem omnia pendent ex benevolentia testatoris perfe-
cta obligatione destituta.

§. IX.

Germaniam quod attinet, in ea antiquissimis <sup>Quid Germa-
nici?</sup>
temporibus prorsus exularunt testamenta, vel ipso
teste TACITO *de Moribus Germ. cap. 20.* Bona potius
proximis relinquenda erant necessariis IDEM *cit. loc.*
adeo ut in horum dissentientium praeiudicium nequi-
dem bona, quae quis ipse proprio Marte vel fortunae
beneficio acquisiuerat nec hereditatis iure acceperat,
simulata donatione inter viuos in extraneum trans-
ferre posset de morte cogitans eique vicinus: cuius
rei si suspectus haberetur donator, fraudis suspicio-
nem sanitate corporis probata amoliri tenebatur.
Et quamuis pacta successoria, quae nunc acquisitiua
audiunt, Germanis iam antiquitus fuerint vsitata,
eaeque idem praestare dicantur, quod testamenta Ro-
manis

14. *De differentiis iuris Romani et Germanici*

manis: haec tamen citra necessariorum consensum in detrimentum successionis ex sanguinis iure non valuerunt, et in subsidium saltem, familia scilicet deficiente, sunt adhibita imprimis familiae totius consensu. Tanta ergo religionis habitum fuit studium in proximos necessarios, ut ad perfecta officia illud pertinere crederetur, nulla arte violande. Interim tamen olim singularis insita fuit nostris familiarum conseruandarum cura, quamuis non vbique nec semper eadem, per quam filios praesertim in immobilibus praeferendos iudicabant filiabus, quibus alimenta saltem pro conditione sua dabantur, has vero agnatis reliquis, alii autem hos quoque praeferebant praecipue filiabus nuptis, ut harum successio saltem esset subsidiaria. Frustra ergo operam collocares, inuestigando rationes heredis institutionis necessariae, exheredationis et praeteritionis, de iure Germanico antiquo, quae locum non inueniunt ubi nullus testamento locus. Neque enim statim pro heredis institutione necessaria venditari potest negatio potestatis disponendi de bonis necessariorum causa: neque sic exhereditatio concipi potest. Equidem minime negamus parentibus Germanicis vi potestatis naturalis, utriusque parentum communis, olim fuisse ius liberos a sceleribus incorrigibiles expellendi: an vero exinde sequatur exclusio ab omni hereditate, eo magis dubito, quo minus id admittunt modo deducta, secundum quae parentibus quondam nequidem licuit alienare bona hereditaria absque liberorum consensu. Nec eiusmodi exclusio multo minus exhereditatio colligenda mihi videtur

ex

ex relatis in TACITI *Annalib. L. 1. cap. 57. seq.* de SEGESTIS filia, quae patris ingratis ARMINIO nupserat, aut ex vindicta quam IDEM *de Moribus Germ. cap. 19.* exponit mariti in vxorem adulteram. Quo enim modo idem esse dixeris, quod pater SEGESTES filiam suam ARMINII vxorem a Romanis captam neque tamen ipsam victoribus supplicem non deprecatus sit apud Romanos, de quo priori loco TACITVS narrat, vel, de quo EIDEM posteriori loco sermo est, diuortium, quo maritus adulteram coniugem e domo expellit cum ignominia, et ius exheredandi seu adimendi successione? Sequioris demum aevi est, quod *Speculator Sueuicus Iure Prouinc. cap. 253.* ad amissionem hereditatis legitimae imo bonorum adhuc viuentis ex *Nov. 115.* de causis ingratitude ab sone transferripit. Verum enim vero paulatim testamenta in Germaniam sunt recepta a Romanis, quod quemadmodum contrigerit, prolixius et apposite exsecutus est HEINECCIUS *Element. iur. German. Lib. II. Tit. 7.* Hoc facto non potuit non maior libertas disponendi de bonis tam inter viuos, quam mortis causa inualescere, valdeque immutari ratio succedendi ab intestato, cum parum congrueret, vltima voluntate bona in extraneum transire, filias vero vel cognatos ab iisdem debere excludi. Certum tamen, quod Germani non vbique aequae faciles fuerint in recipiendis testamentis, quorum tenaciores nonnulli morum exstiterunt pristinorum. Vnde tam in successione legitima pristini iuris rudera in quibusdam supersunt locis, ex quibus filiorum et filiarum, agnatorum et cognatorum adhuc diuersa est

est conditio, quam in pactis succesforiis reliquiae sunt conspicuae; vti et in ipsa disponendi de bonis potestate, siue mediante pacto succesforio siue per testamentum, non omnes aequè migrarunt patrios mores, qui potius iuribus prouincialibus vel statutariis quibusdam confirmati sunt, quod argumentum cum factis iam sit expositum a supra laudato HEINECCIO in *Disfert. de Testamenti fàctione iure German. arct. limit. passim circumscript.* summam saltem allegandum est, cum quod affine quid habeat cum causa, quam tractamus, tum quod institutio necessaria singularis alicubi inde nata sit, tum denique quod in causa sit, cur heredis institutio necessaria ex iure Romano suo modo etiam in Germania obtinere coeperit. Praeterea autem illud omittendum non est, quod testamentorum receptio ita apud nos aestimanda sit, vti de caetero analogia iurium nostrorum illud admittit, quo contradictoriarum thesium opprobrium nostra euitet iurisprudencia.

§. X.

Axiomata

Hinc admixto ad Germanicos mores testamentorum iure, ista maximopere consideranda veniunt momenta. 1) Minime ad heredis institutionem necessariam pertinet necessitas legitimis heredibus seu proximis sanguine iunctis relinquendi bona, de quibus ex reliquiis antiqui iuris Germanici in illorum praeiudicium disponere non licet; vtut multi haec inuicem misceant: sed detrahenda saltem sunt tassa bona, salua caeterum heredis institutione ipsa; 2) nisi forsàn ius prouinciale vel statutum sanxerit, vt expresse

presse per dispositionem ultimam alicui adscribantur sub poena nullitatis. 3) Ex aduerso quoque liquet, quod exheredatio talia bona prorsus non concernat, nisi iura particularia plus indulserint. 4) Qui ad successione non admittuntur, vel ex pacto renunciatiuo vel ex statuto, vel ex retentione morum antiquorum, siue absolute non admittantur, siue ita vt saltem eorum successio sit subsidiaria, casus eius tamen nondum existat, recte praetereuntur silentio: qua in re tamen cum Latii iure Germanicum non semper conuenit. Quae autem 5) his debentur alimenta, dos, apanagium, huc non pertinent. 6) Alias quidem circa heredis institutionem necessariam, exheredationem et praeteritionem sequimur Romana §. 9. exposita, sed secundum analogiam iuris prudentiae Germanicae applicanda. Sic 2) ratio haberi debet eorum, quae inde dependent, quod vtrique parentum Germanicorum eadem sit in liberos potestas, β) tutelae naturalis, eiusque fructuariae, γ) nec non communionis bonorum inter coniuges vel inde reliqui usus fructus maritalis, quae in hac causa aliquando momentum aliquod faciunt. Sic, δ) quam IMPERATOR CONSTANTINVS M. in L. 15. C. de testament. iam sustulit, verborum directorum subtilitas strictaque interpretatio multo minus ad nos quadrat, qui praesumptae voluntati disponentium eo magis interuire debemus, quo magis id dexteritati Germanorum conuenit, qui strictum illud Romanotum ius agnouerunt nunquam. Sic 3) aliquando contingit, vt testamentum cum quauis dispositione post mortem disponentis exitum fortitura misceant, aequae

C

aeque uti institutiones et legata. Sic ζ) in causis exheredandi quoque Germanorum instituta discrepant a Romanis.

§. XI.

Speciales differentiae intuitu testatoris et heredis.

Succedunt nunc specialiores quaedam observationes, quae ex praemisissis cognitu erunt faciles, et quidem primo respiciamus ad testatorem atque ad heredem. Sic 1) putant nonnulli militem in expeditione testantem, neque de iure Romano nouissimo ad liberos heredes instituendos teneri, nec testamentum eorum querela inofficiosi eueri posse. Id quidem minime dicendum videtur post *Nov. 115. c. 3.* Licet enim dissentientes obmoueat, quod lex posterior generalis non tollat legem priorem specialem: hoc tamen nequam admittendum, si lex posterior generalis ita late pateat, ut principia quoque legis prioris specialis euertat. Illud autem factum in hac causa, exinde apparet, quod antiquitus militum ius in eo saltem constiterit, militis scientis praeteritionem idem praestare potuisse, quod pagani exheredatio expressa §. 6. *Inst. de exhered. liberor.* Verum postquam *Nov. 115. c. 3.* causas constituit expressae adiiciendas exheredationi liberorum et parentum: non amplius praeteritio scientis idem efficere potest, quod exheredatio expressa. Quidquid vero horum sit; in Germania antiqua nunquam tali iure singulari gauisi sunt milites, qui non magis, quam alii, liberis successionem interuertere poterant, ut adeo ad nos non pertineat canon, nouam legem generalem non tollere legem specialem anteriorem. Certe illimitatum illud ius nimis recedit a pristinis moribus patriis

patriis. Quo posito, non opus est consilio quorundam, ut praeteritis liberis contra testamentum paternum subueniatur querela inofficiosi, utpote cui eadem obstant dubia, quam querelae nullitatis. Pariter 2) ambigunt, an ex *Nou. 15. c. 4.* filiusfamilias in peculio castrensi, vel quasi castrensi parentes instituere teneatur? quod iterum nonnulli absolute, alii vero tunc saltem negant, si iure militari testetur. Sed quoad Germaniam partim responsum iam est in dictis *num. praeced. 1.* partim vero inanis est quaestio, per ea, quae DNVS PRAESES tradidit *Diff. de Differ. iur. Rom. et Germ. in Peculio.* Sunt, 3) qui emancipatos nihil mali meritos, siue exheredatos siue praeteritos aduersus testamentum paternum bonorum possessione contra tabulas indigere existimant. Quod iterum cum *Nou. cit.* non conuenit. Sed multo minus ad Germaniam quadrat, destitutam emancipatione Romana, et in qua per separatam aconomiam sui iuris facti iura agnationis atque familiae paternae non amittunt; adeo ut olim non solum, sed in multis locis adhuc in descendentes etiam sui iuris factos, possessio hereditatis ipso iure transeat. Quapropter non recte instituti, sed praeteriti, vel non rite exheredati, testamentum nullitatis arguunt, si rite quidem sed inique exheredati, querela inofficiosi utuntur, nec bonorum possessione indigent. Quod si vero separatio liberorum facta sit cum renunciatione vltioris successionis, aut statuta separatos a successione excludant, tunc praeteritio eorum adeo valida est, ut nec contra hanc, uti nec contra exheredationem bonorum possessio contra tabulas aliquid valeat. Iure quidem Romano 4) filii familias

miliis pactum cum patre, de non mouenda quere-
 la initum nihili erat. *L. 35. §. 1. C. de Inoffic. testam.*
 adeo ut prioribus in querela deficientibus, vel ean-
 dem mouere nolentibus sequentes suo ordine admit-
 terentur, atque vno repudiante, pars eius reliquis eam
 mouentibus accresceret, *L. 17. pr. et L. 23. §. ult. eod.*
 quin frater ex persona fratris praeteriti in praeteri-
 tionem consentientis bonorum possessionem contra
 tabulas mouere poterat. Haec autem aliena sunt
 omnia a Germanorum moribus, quibus secundum
 naturalem rationem pacta successoria renunciatiua
 etiam iniurata valent: si modo per aetatem consen-
 tire possit renuncians. *B. BOEHMERVS Diss. Fun-
 dam. pactor. famil. ad fideicom. inclin.* quibus adde
 quae habet *BEYER. Delin. iur. ciu. secund. ordin.*
Pand. Tit. de inoffic. test. pos. n. Idque eo magis
 verum est, quo magis Germani pactis successoriis
 renunciatiuis sequiori aevo inprimis vti fuerunt, ut
 obuiam irent iuri Romano, ex quo successio intestata
 secundum ordinem *Nou. us.* inualecebat, contra ra-
 tionem iuris patrii, natu minores in quibusdam bo-
 nis et filias ad successionem aequali iure cum primo-
 genito et filiis non admittentis. Sequitur ergo quod
 renuncians ex iure Germanico, nec instituendus, nec
 exheredandus sit praecise, sed silentio praeteriri
 queat, nec quisquam ex ejus persona querelam,
 aut nullitatis, aut inofficiosi, aut bonorum possessio-
 nem contra tabulas mouere possit, in praepudicium
 eius, cuius in fauorem renunciatio facta est. Idem
 5) iudicium obtinet de personis, quae ex reliquiis
 antiqui iuris Germanici adhuc in quibusdam locis a
 succes

successione, saltem quoad certa bona, excluduntur, ita ut hoc respectu, nec institutione, nec exheredatione opus sit: siquidem alimenta, dos, apanagium, ad heredis institutionem non pertinent; quanquam non negem, consultius esse, ut de his diserte caueat testator ultimo suo iudicio, ne vero modum patris familiae dictum hac in re excedat. E contrario 6) in bonis, quae dispositioni ultimae obnoxia non sunt, nequidem bona mente facta exheredatio locum habet. Iura tamen provincialia aliquando ex quibusdam causis indignum quendam iudicant, eiusmodi etiam hereditate, in proximum tunc, alibi in fiscum, transferendo. 7) Legitimati iure Romano a patre erant necessario instituendi, vel legitimo modo exheredandi. Cum vero in Germania non omnis legitimatio tribuat iura familiae paterna, nec sic successione, sed legitimatio per subsequens matrimonium saltem hunc producat effectum, nisi et huic imparitas coniugum, et matrimonii morganatici indoles obsit, facile est iudicatu, legitimationem ad effectum succedendi non factam, nec producere necessitatem instituendi aut exheredandi, nec sic ius de nullitatis, aut inofficiosi vitio testamentum accusandi. Quod 8) ad matrem attinet et ascendentes maternae lineae, expeditum est, ab iis liberos naturales quidem esse instituendos aut exheredandos, minime autem adulterinos aliosue ex damnato coitu natos, quippe quibus ne alimenta quidem debentur iuxta *Auth. Excomplexu C. de incestis nuptiis*, iuncta *Nou. 89. cap. ult.* Quemadmodum vero a dispositione hac inhumanissima, ex cerebrina prudentia legislatoria profecta

fecta illarumque rerum publicarum, quae destituuntur brephotrophis sufficientibus, saluti aperte aduersa, non ius Canonicum solum, *cap. 5. in fin. X. de eo, qui duxit in matrim. etc.* sed iudicia etiam Germanica cum eodem et naturali ratione diuortium faciunt: ita etiam de institutione et exheredatione idem dicendum esset, cum filii naturales, qui instituendi, vel exheredandi, apud nos aequae sint ex coitu damnato ac illi, concubitu per Imperii leges sub poena publica reprobato *Reform. polit. de ao. 1548. Tit. von leichtfertiger Beywohnung*, atque exoleuerunt, quae habet *ius provinciale Sueuicum cap. 166. cum iure prou. Sax. L. art. 51. et L. 3. art. 72.* Satis notum est, 9) quod in fratribus non opus sit institutione, exheredatione vel legato, si honesta illis praefertur persona: si vero personam turpem testator illis praetulerit, nec quicquam iisdem reliquerit, agere possunt de inficcioso testamento rescindendo. Verum enim vero dissentiant admodum Icti, quibus fratribus facultas impugnandi eiusmodi testamentum competat de iure Romano. Alii insistent juri veteri, ut solis germanis et consanguineis, neuiquam veterinis potestas, agendi data sit, quod ius antiquum in *L. 27. C. de inoffic. testam.* contentum nouo iure correctum non sit. Quoniam autem ius mouendi querelam, edicti succesforii ordinem sequitur, hoc uero per *Nou. us.* ita emendatum est, ut veterini, qui olim tanquam cognati secundum ius ciuile strictum ad successionem non uocati, consanguineis prorsus sint exaequati: alii rectius utrosque in querela mouenda eodem iure censent; nisi quod bonorum paternorum

rum, maternorum, et proprii adqueestus discrimen, uti in successione intestata, sit seruandum B. BOEHMERVS *Diss. de Querela inoffic. fratr. consanguin.* Dubium quidem mouent, quod a iure succedendi ab intestato ad institutionem necessariam et querelam inofficiosi consecutio nulla sit. Sane concedimus, quod eiusmodi collectio non simpliciter procedat: attramen nec ita argumentantur diuersa sentientes; sed in eo est argumenti vis, quod exaequatum sit ius succedendi uterinorum et consanguineorum, nisi quoad bonorum discrimen; quod momentum non tangitur isto scrupulo. Gratius dubium est, an aequali iure hac in causa gaudeant vnilaterales cum germanis, imo num germanorum liberi prorsus negligendi, vel potius duplicitatis vinculi et repraesentationis iure praeferendi. Certe ex *L. 27. C. de inoffic. test.* et horum ratio non habebatur, et consanguinei cum germanis simul veniebant, uti in successione intestata ipsa, in qua sola agnatio proxima attendebatur, indigitante IMPERATORE §. 1. et 3. *Inst. de legit. agnat. success.* At mutato hoc iure posthabitis vnilateralibus, datoque iure repraesentationis fratrum liberis, aut vnilateralibus neganda prorsus est querela, aut postponendi sunt non solum germanis, sed etiam horum liberis, hisque actio non neganda, quod aequius et analogiae conformius est, aut non cohaeret iurisprudencia. In Germania res distinctione indiget: nam vbi Romana successio ex *Nov. us.* inualuit, statuendum mihi videtur secundum ea quae dicta sunt; vbi vero adhuc obtinet antiquum illud axioma *I. P. S. Lib. II. ungezweiter Brüder*

Brüder Kinder sein gleich nahe dem geweihten Bruder an Erb zu nehmen, ibi Germanorum liberi cum fratribus unilateralibus pari passu ambulant. Sic quoque ex ordine succedendi intestato iudicandum de concursu fratrum cum parentibus in querela. Caeteri consanguinei 10) iure Romano licite praetereuntur, non vero ubique in Germania, ubi etiam 11) in nonnullis locis causae piae aliquid relinquendum sub nullitatis periculo, quod vberius exposuit HEINECCIUS *Diss. supra citata* §. 28. et 29. Coniuges 12) quidem nec de iure Romano, imprimis cessante conuentione in manum, nec de iure Germanico instituendae vel exheredandae: attamen quicquid hoc iure superstiti coniugi, vel vi pactorum dotalium, vel ex communione bonorum vel pro statutaria portione debetur, nec exheredatione interuerti potest, sed separandum a bonis dispositioni liberae defuncti obnoxii. Consultum ergo est, quo expresse illud superstiti deputetur in testamento, et occasio euitetur disputandi de valore testamenti.

§. XII.

de Obiecto

Perpendamus nunc quoque paucis obiectum. Hoc 1) de iure Romano est vniuersitas iuris quam pro parte minima, modo sit pars quota: qualis etiam est, si testator quotae adiiciat summam, facta aestimatione totius patrimonii; aut res, statuta earum aestimatione, in quotam heredi cuidam dandas, quo ipso testator bona simul diuisit. Aliud dicendum, si simpliciter summa aut res singulares datae sint. At iure statutario in quibusdam Germaniae locis nequidem

dem heredis institutio ad testamentum requiritur, sed sufficit summam quandam legasse, docente HERNECC. cit. diff. §. 28. et 31. Dein 2) ad obiectum institutionis et exheredationis non pertinent bona, quae dispositioni defuncti non obnoxia; qualia in nonnullis locis sunt bona hereditaria et auita Erb- und Stamm-Güter; bona ex iuribus prouincialibus reuertentia ad familiam, unde prouenerunt, worin der Rückfall statt hat, res utensiles et expeditoriae, die Gerade und das Zeergewette; interea tamen etiam de his reperenda sunt dicta §. praec. n. 12. Nec huc pertinent 3) bona, ad quae persona, quae testamentum oppugnat, successionis intestatae iure aspirare nequit. Sic in quibusdam locis in praediis nobilibus foeminae adhuc non nisi in subsidium admittuntur, secundum §. 9. et. 10. in aliis locis in praediis quoque rusticis, pro quibus operae rusticae praestantur, et agris ad illa pertinentibus, idem obtinet, inter filios et filias, ita ut filiae nubentes saltem congrua dote sint elocandae, siquidem alias frater, qui villam, den Zoff, retinet, impar fieret oneribus inde domino praestandis. Secus vero est in agris, qui tanquam accessoriū ad praedium non pertinent, sed aliunde acquisiti diuersos antea habuerunt possessores, quos agros inde ambulatorios dicunt, ita ut distinguere soleant inuicem dienstpflichtige Aecker, und wolckenslichtig Land.

§. XIII.

Porro quaedam de modo obseruanda veniunt. Heredis institutio 1) debet esse designatio successoris

de modo instituendi et exheredandi.

D in

in vniuersum ius defuncti. Sed praeter dicta §. *prae-*
n. adhuc monendi sumus, quod Germani in vita
 communi verborum non adeo curiosi sint, vt vocibus
vermachten, schenken, geben, quanquam a Iuris
 haberi soleant pro verbis titulum singularem indi-
 cantibus, non raro abutantur in heredis institutione,
 vt pote quae ex obiecto vniuersali satis conspicua esse
 potest, praesertim cum etiam Romano iure ex *L. 15.*
C. de Testamentis magis praesumpta testatoris volun-
 tas, quam verba directa, debeant attendi. Adhaec
 2) leges Romanae requirunt, vt institutio vel exhe-
 redatio fiat expresse. Sed ideo non statim requiritur
 vt fiat explicite: cum implicite dicta pariter expres-
 se declarata sint; id quod ex *L. 15. cit.* abunde fuit. Ma-
 xime in Germania voluntatis potius quam verborum
 solennitatis rationem habendam esse, fusius docuit
 DVVS PRAESES *Diss. de differ. I. R. et Germ. in*
heredis institut. volunt. §. 8. vti 3) EVNDEM adire
 poteris in quaestione de conditione institutioni neces-
 sariae aut exheredationi adiecta, de qua *cit. Diss. §.*
24. ad amussim *Lgis. 15. C. de Testam.* egit. Quamuis
 enim IMPERATOR ALEXANDER SEVERVS in
L. 4. C. de Institut. et substitut. etc. clare sanxerit,
 quod iure testatus non videatur, qui filium, quem
 in potestate habet, sub conditione heredem scripsit,
 nec in defectum eius exheredauit: constitutioni ta-
 men huic ad verba directa adhuc respicienti re ve-
 ra derogauit sanctio CONSTANTINIANA in *L. 15.*
cit. Addenda adhuc quaedam 4) de causis exhere-
 dandi. Pleraque huc pertinentiam iam iam proposuit
 THOMASIVS *Diss. de Noricorum causis adimendi le-*
gitimam

gitimam, quorsum lectorem ablego, et tantummodo nonnulla adiicio. Nimirum 1) cum iure Romano quidem foeminae intercessionis prorsus incapaces iudicarentur, quin eadem ipsis antiquitus prohibita esset, quod parimodo in Germania non obtinet, ubi partim in multis locis Sctum Velleianum plane non attenditur, partim ubique via datur foeminis valide intercedendi, renunciatione Scti imprimis iurata: ideoque non video, cur exheredandi causa, in filiabus non aequè debeat esse, ac in filiis, redemptionis ex carcere vel captiuitate neglectus. Deinde 2) quae *Nouella 17.* de filia minorenni vitam meretriciam matrimonio praefereute cavit, gratia facta filiae maiorenni a patre non elocatae in corpus peccanti, pertinere mihi videntur ad lasciuiam Itolorum, a) minus decentia castitatem Germanorum, quibus semper fera fuit pubertas, fera matrimonia, vt verear, ne iniuriosam habiturae sint virgines sententiam, qua ultra annum vigesimum quintum virginalem castitatem seruare non teneantur. Isque Latinae castitatis terminus ibi multo minus attendi potest, ubi exheredationis causam quoque dant nuptiae inuitis parentibus contractae, nullis temporum cancellis inclusae. Quin b) ubi matrimonium spreto parentum consensu contractum causam exheredandi dat, multo magis solum stuprum longe turpius illo exheredandi ius efficiet, aequè vti c) consensus filiae in raptum. Attamen in alia omnia eo, si a) liberi consensum parentum honeste implorauerint in matrimonium, hi vero eundem sine iusta causa denegauerint, indeque consistorium imploratum a liberis,

D 2

paren-

parentibus tamen auditis, consensum suppleuerit: siquidem saluti reipublicae non conuenit, soli parentum arbitrio permittere matrimoniorum ineundorum facultatem. Sic b) corrui causa ista, si parentes in gratiam redierint cum filia stuprata, quae nupfit viro illis inuitis, quaeue in raptum consensit raptoremque in maritum accepit. Sic c) causa exheredandi deficit, si parentes fraude matrimonia liberorum impediuerint, indeque ipsi occasionem dederint peccatorum et turpitudinis: sola enim negatio consensuum sufficere mihi non videtur, cum honestior via aperta sit liberis quam stuprum, scortatio, raptus, scilicet imploratio consistorii pro supplendo consensu. Interea tamen et hac via neglecta liberis consulitur, gratia deinde a parentibus facta. Postremo 3) concubitus cum patris vel filii concubina in Germania, profligato concubinato, non amplius erit iusta exheredandi causa: cum testator propriam et parem cum exheredato allegaturus esset turpitudinem, cui assistere, cum iure non conuenit.

§. XIV.

de effectibus.

Tandem quoque ratione effectuum paucis saltem obseruo, 1) testamentum, in quo nec heredis institutio necessaria, nec exheredatio *rite* facta, esse ipso iure *nullum*, adeo ut illi, qui necessario instituendus aut exheredandus, querela nullitatis et sic hereditatis petitio intestata competat: ex aduerso si *rite* sed *iniquè* facta exheredatio *inofficiosum* est testamentum, et querela inofficiosi opus est. Accepimus autem supra disensum ICtorum in hac quaestione, maxime

maxime in exclusione liberorum sui iuris; vti et in testamento matris, ascendentiumque maternorum, nec non liberorum. Quid ergo in hoc dubio obseruandum causarum patronis in foro Germanico? sane cum nesciat, cui sententiae addictus sit iudex, attamen plurium remediorum ad idem tendentium cumulationem alternatiuam admittant in causis dubiis fora Germanica, caute sibi prospiciet vtramque querelam alternatiue cumulans. Restat 2) elegans quaestio, an ob filii exheredationem pater hoc inuito inofficiosi agere queat? quod PAPINIANVS aequae vti transmissionem querelae a filio mortuo iam praeparatae negat *L. 8. pr. D. de Inoff. testam.* cum filio non patri iniuria facta sit, et pater filio familias non iure hereditario succedat, sed vi patriae potestatis peculium eius occupet. Quemadmodum vero quoad posteriorem speciem, scilicet transmissionem, STRYCKIUS *Vf. Mod. Tit. de Inoff. test. §. 12.* bene iudicavit, decisionem esse ex iure veteri, cum parentibus hereditatis ius in bonis liberorum nondum esset datum, quo mutato per *Nou. us.* simul tacite esse mutatam antiqui iuris conclusionem a PAPINIANO formatam: ita, quod concernit priorem speciem, patris nempe actionem in Germania res distinctione indiget. Nam aut filius est minorennis, aut non: priori casu pater vi tutelae vel si maius curae naturalis, quam dicunt, simulque apud nos fructuariae agit, et nullius est momenti disensus filii, et sic PAPINIANO in aduersam partem proposita ratio hunc causae statum non ferit, quem sententiam in Belgio etiam tutus est CYPRIAN. REGN. AB OOSTERGA *Censur. Belgic. ad L. 8. cit. po-*

steriori autem casu pater per se plane non habet ius agendi exulantibus peculius Romani iuris, sed ipse filius solus, aut mandato eius pater. 3) Ultimo loco adhuc dispiciendum, an coniux propterea, quod coniugem vel praeterierint, vel iniuste, vel iniique exheredauerint, qui eidem legitimam relinquere debebant, iniusto etiam iniuria tali affecto agere quead. Equidem ubi communio bonorum inter coniugas usu venit, ibidem affirmatiue decidendam existimo quaestionem, siue maritum, siue uxorem concernat: nam sicubi in praedictum communionis coniux iniusto coniuge non alienare, ita nec iuri cuiquam renunciare poterit. Vbi autem communio non obtinet, partim illud cauendum, ne fraus fiat pactis dotalibus, partim quoque ne usufructui maritali, qui ad reliquias communionis bonorum pertinet, praedictum inferatur: qua propter de marito agente idem affirmandum est, quod in casu communionis bonorum asserui; idque multo magis in eiusmodi hereditatibus, quae ex reliquiis morum antiquorum Germanicorum in quibusdam terris ipso iure statim eodem momento, quo deferuntur, heredi quoque incito acquiruntur.

§. XV.

Conclusio.

Possem et plures addere differentias et traditas plenius explicare, nisi instantis itineris necessitas prohiberet, qua cuncta saltem summatim quasi per indicem exponere coactus sum. Interea coronidis loco responsi, ab ILLUSTRICIORVM FRIDERICIANAE HVIVS ORDINE dati, a DNO PRAESIDE mecum communicati partem adiciam, quod non solum quaestiones §. 14. tractatas, sed etiam nonnullas alias illustrabit. Spat

Hat Tullius in D. das uns zugesendete Testament unter dem
28ten Junii 1-46 samt dem dabengehenden Inſerat gefertiget, so
war kein holographum jedoch subscriptum et judicialiter insinua-
tum ist. Wie nun derselbe in dem Testamente seine Ehefrau die
Tulliam zur Universal-Erbin alles seines Vermögens, absonderlich
an ausstehenden Capitalien, beyden auf der S. Gassen in D. geles-
genen Häusern, und dem Frey-Guthe Zusculans cum pertinentiis,
ohne davon jemanden Rechenschaft zu geben, auf dem Fall, da sie
nicht wieder heirathen möchte, eingesetzt, so daß nach deren Ableben
erst dasjenige, was noch übrig seyn möchte, des Testatoris einzi-
gen Tochter Semproniam vererblichte Titia erb- und eigenthümlich zu-
fallen solle; auch im Falle da die Tullia vor dem Testatore verster-
ben sollte, hat er die Tochter Semproniam zur Universal-Erbin ein-
gesetzt, und dem Testament die clausulam salutarem annectiret etc.
etc. Nachdem nun hierauf Tullius, mit Hinterlassung seiner Wit-
wen der Tullia und seiner einzigen Tochter der Semproniam vererblich-
ten Titia, gestorben: so wird gefragt etc. etc. 1) Ob nun wohl die
Gültigkeit des Testaments des Tulli damit vertheidiget werden möchte,
daß in Ansehung der heredis institutionis necessariae, zu dessen wes-
sentlicher Form weiter nichts erfordert worden wäre, als daß der
Erblasser Tullius seine einzige Tochter Semproniam vererblichte Ti-
tiam, titulo honorabili als Erbin instituiren, oder exherediren
müssen. Welches erstere er dann gethan zu haben schiene, nachdem
malen derselbe seine Tochter nicht nur mit einem fideicommissis vni-
versali honoriret, wodurch selbige in der That zur Erbin einge-
setzt wäre, cum fideicommissum vniuersale sit hereditas fideicom-
missaria, sondern auch Testator dieselbe in effectu vulgariter sub-
stituiret hätte, da er sie auf den Fall, wenn dessen Frau, die instituta
heres, vor ihn versterben würde, zur Universal-Erbin benannt, zu-
geschwiegen, daß die Ehefrau des Testatoris Tullia, nur auf den
Fall zur Erbin eingesetzt worden, wenn selbige sich anderweitig nicht
verheirathen würde. Allenfalls die dem Testamente angehangte clau-
sula codicillaris, dasselbe bey Kräften zu erhalten, im Stande zu seyn
scheinet.

Alldieweil

Allbiweil aber die jüngere Kaiserliche Satzungen des Rö-
mischen Rechts, als nach welchen die *causae testamentariae* zwei-
felsfrei zu beurtheilen, klare Maasse geben, daß die Eltern ihre
Kinder quoad legitimam entweder ausdrücklich zu Erben einsetzen
oder ausdrücklich enterben, mit nichten mit Stillschweigen circa he-
redis institutionem directam übergeben, noch das Pflicht: Theil,
auf einige auch die geringste Art und Weise, also auch mit keiner
Bedingung beschweren, der Enterbung auch eine legale Ursache
beifügen sollen. Wobey deutlich verordnet ist, daß, im Fall die
Eltern ihre Kinder circa heredis institutionem directam mit Stills-
schweigen übergangen, oder der ausdrücklichen Enterbung iustam
causam lege definitam nicht beygefüget, das Testament, so viel die
heredis institutionem angehet, als null und nichtig angesehen wer-
den, und dem überangenen, oder wieder die vorgeschriebene Form
enterbeten die Erbschaft ab intestato zufallen solle.

Nou. 15. cap. 3. pr. et §. 14. in fin.

L. 30. pr. et L. 23. C. de inoffic. testam.

Welche Form dann den gegenwärtigen Testamente abgeheth: statem ih-
len der Erblasser seine Tochter *Compronia* in dem quaestionirten
Testamente, weder directe und pure in der legitima oder alia parte
hereditatis quota titulo heredis instituiret, noch ausdrücklich enter-
bet, weniger desfalls einige legale Ursache angegeben, sondern selbige
circa heredis institutionem directam mit Stillschweigen übergan-
gen hat. Dessen nach das quaestionirte Testament, nach Anweisung
angezogener Gesetze: quoad heredis institutionem directam, vor null
und nichtig geachtet werden muß, nichin die Erbschaft der Tochter
Compronia als einziger Erbin ab intestato zufällt. Wogegen die
angeführten Zweifel nichts erheben; anerwogen daß nach klarer
Mafgebung der Gesetze das Pflicht: Theil, nicht iure fideicommissi,
sondern per modum institutionis directae et quidem pure hinter-
lassen werden muß, gestalten selbst verba legis also lauten: *fanci-
mus igitur non licere penitus patri vel matri, aut auro vel auiae,
proano vel proauiae tuum filium vel filiam vel ceteros liberos prae-
terire,*

terire, aut exheredes in suo facere testamento, nec si per quamlibet donationem, vel legatum vel fideicommissum vel alium quemcumque modum eis dederit legibus debitam portionem.

Nov. cit. cap. 3. in pr.

Wie sich dann nicht behaupten läßt, daß ein Fideicommissum vniuersale mit der heredis institutione schlechterdings einerley sey, wenn gleich post restitutionem factam fideicommissarius auf gewisse Weise heredis instar gehalten wird.

§. 3. Inst. de Fideicommiss. hereditat. etc.

Sonderlich wenn das Fideicommissum post tractum temporis allererst zu restituiren ist; gestalten dadurch wenigstens die legitima per vsumfructum grauiret werden, und nicht pure, noch statim a morte testatoris ei, cui debetur, zu gute kommen würde: welches sich in gegenwärtigem Falle also befindet, indem die zur Erbin eingefetzte Wittwe des Erblassers nur allererst, nach ihrem Tode, und zwar nur dasjenige, was alsdenn von der Erbschaft übrig seyn würde, der Sempronia nach Anleitung des Testaments restituiren soll; so jedoch deducirter massen weder pro institutione noch pro exheredatione zu halten, solchergestalt denen angezogenen Nachren nicht gemäß ist. Desgleichen die dem Testamente einverleibte substitutio directa desto weniger als eine richtige denen angezogenen Gesetzen gemäße institutio angesehen werden kan, da selbige nur in casu non aditae hereditatis ab herede directa ihre Kraft haben kan, wodurch die legitima condicione wiederrechtlich grauiret wird; nicht zu vergessen, daß solche Substitution im vormaltenden Testamente nur auf den besondern Fall gerichtet worden, si vxor instituta ante testatorem moriatur, welcher doch nicht existiret, also Sempronia offenbahr praeteriret ist. Sonsten auch die annectirete clausula codicillaris keinesweges das Testamentum qua testamentum, a vitio nullitatis conseruiret, noch hindert, daß dasselbe quoad heredis institutionem directam corruiere, und die ganze väterliche Verlassenschaft der Sempronia ab intestato zufalle, sondern nur des Erblassers disposition, welche als ein Testament nicht bestehet, in codicillos ad heredem ab intestato

E

testato

34 De differentiis iuris Romani et Germanici

testato succedentem directos verwandelt, so daß dieser, detracta legitima, si heres ab intestato succedens inter eos est, quibus legitima debetur, wie es sich gegenwärtig mit der Scmpronia vers hält, et Trebellianica

per Cap. 16. et 13. X. de Testamentis etc.

BOEHMERVS Institut. Iuris Canon. Tit. cod. §. 3.

als heres fiduciarius die Erbschaft ex fideicommissio dem heredi instituto restituiren müsse

L. 75. D. ad SCtum Trebellian.

STRYCK Cent. testam. cap. 23. §. 31. et 39.

Daher des Erblassers Wittwen Tullia institutio sub conditione viduitatis facta in vorwaltenden casu virtute huius clausulae in fideicommissum uniuersale conditionatum conuertiret wird, diese auch nur auf diese Weise et tanquam fideicommissaria aus der quaestionireten dispositione maritali succediren kan: Wenn gleich diese dispositio im mindesten nicht pro testamento inter liberos zu halten, indem dergleichen ad extraneos, id est non liberos, qualis est testatoris vxor, keinesweges gehet,

L. 26. C. Fam. heretic.

L. 21. §. 1. C. de Testam.

noch dem deducireten modo instituendi et exheredandi iure Nonclarum praescripto Eintrag thun mag. Indessen doch ungesweifelt den Richters ist, daß die per testamentum ob praeteritionem liberorum nullum hinterlassene legata und Fideicommissa ihre Kraft behalten.

Novus. cap. 3. §. 14. in fin.

Sowohl ein fideicommissarius mit fernerer restitutione fideicommissi beschweret werden, sodann aber Trebellianicam nicht weiter abgeben kan

L. 47. §. 1. D. ad L. Falcid.

L. 22. in fin. D. ad SCt. Trebell.

Daber

Angeſehen ſich bey dem vormalkenden Teſtamente wegen der praerition der Sempronia der defectus in essentialibus et forma sub nullitatis praecudio lege praescripta

cit. Non. 15. cap. 3. pr. et §. 14. verbis: sed quantum ad institutionem

augenſcheinlich veroffenbahret, welche querela nicht nur, im Fall die Sempronia in dem Beſitz der väterlichen Verlaſſenſchaft ſich befindet, wieder die klagende Mutter per modum exceptionis, ſondern auch im wiederigen Falle entweder per modum actionis vortragen werden kan, anerkennen wie diſfalls die querela nullitatis, nach Anleitung angezogner Geſetze, nichts anders als hereditatis petitio intestata qualificata iſt, deren causa petendi und petitum darauf zu richten, daß dieſes Teſtament, ob praeritionem Sempronia als einziger Tochter, quoad heredis institutionem directam zu Rechte nicht beſtehe, folgendes die Sempronia ihres ſeligen Vaters einzige Erbin ab intestato, ſelbiger alſo die Erbschaft secundum inventarium vel iuratum ſpecificationem zu reſtituiren ſey, oder aber auch die Sempronia hereditatis petitionem intestatam simpliciter und alſo anſtellen kan, daß ſie in der Klage von dem väterlichen Teſtamente und deſſen Mängeln ganz keine Erwähnung thue, ſondern, wenn nachgehendes der Klage das Teſtament bey denen zerſtöcklichen Ausſichten entgegen geſetzt wird, den Mangel und daher ruhrende Nichtigkeit des Teſtaments replicando vortehre.

BOEHMERVS *cit. loc.*

Indeſſen da dieſes Teſtament nur quoad heredis institutionem directam zerfällt, die Erbschaft alſo detracta legitima et Trebellianica der Zulſia zu reſtituiren iſt, und der exceptioni plaris petitionis, ſamt anderen deſfalls zu beſorgenden Einwurfen ſüglich entgegen gegangen werden kan, wann die Klage ſelbſt unter ſolcher restriction fürklich eingerichtet wird, alſo im gegenwärtigen Falle, auf dieſe Weiſe am ſüglichſten dieſe querela nullitatis, per modum hereditatis petitionis qualificatae ſich vortragen läßt. Uebrigens die erregete Zweifelſette bey Seite geleyet werden; in Betracht, daß ſothane

sothane querela nullitatis die kindliche Ehrfurcht desto weniger ver-
leget, je weniger dabey einer liebebsigkeit oder Pflichtvergessenheit
des Erblassers Meldung zu thun ist, sondern dabey der kindliche
Respect überall beobachtet werden kan. Wie denn beßer nicht mit
sich bringet, daß die Kinder eine jegliche disposition der Eltern,
der es an denen legalen requisitis ermangelt, vor gültig achten sol-
len, als welches denen eben angezogenen Gesetzen offenbar entgegen
gehet, andernfalls auch die Eltern die Vorschrift der Testament Ge-
setze willkürlich ganz und gar entkräften könnten. Und a remissi-
one solennium externorum ad remissionem internorum et essen-
tialium in testamento parentum inter liberos, so doch gegenwär-
tig nicht einmahl vorhanden, zu schließen sich im mindesten schicket,
dessen Gegentheil auch sowohl ex Nou. 115. daher zu Tage lieget.
quod testamentum parentum ex capite nullitatis temere impug-
nans non amittat legata: allermaßen dadurch nicht wie per quere-
lam inofficiosi dem Erblasser bezgemessen wird, quod quasi furio-
sus fuerit, dum omnem humanitatis sensum exuisset, falsis ac-
cusationibus liberos condemnando; daher die Gesetze solchen Un-
terscheid inter vtramque querelam satfam also zu erkennen gegeben.
Si testamentum patris iure factum filius negavit: quoniam de iu-
re disputavit, non iudicium impugnavit, aut accusavit, retinet
defuncti voluntatem.

L. 24. D. de his, quae vt indign. aufer.

Diesemnach erachten wir Rechtens zu seyn:

Daß Sempernia verechlichte Titia querelam nullitatis per mo-
dam actionis, also in der That hereditatis petitionem quali-
ficatam ab intestato anstellen, oder auch hereditatis petitione
intestata, simpliciter klagen und querelam nullitatis replican-
do nachmahlen vorbringen, oder, so ferne sie im Besitz der
Güter, sich excipiendo mit dieser querela schützen und solches
aures salua reuerentia defuncto patri debita und ohne alle An-
züglichkeit thun könne.

III) Anlangend die dritte Frage. Ob zwar an dem, quod secundum ius Romanum libri sui iuris, nec necessarii, nec ipso iure heredes sint, sed voluntate sua hereditatem sibi adquirant, aut eandem repudient, vel omitant, daneben qui sui iuris et iustae aetatis, adeoque rerum suarum arbitri, willkürlich iura acquirere und anschlagen kan. Solches auch gegenwärtig Platz zu greiffen darun scheinen möchte, daß des Erblassers Tochter Sempromia in der Anfrage selbst vererblichte Titia genennet wird, also per matrimonium aus der väterlichen Gewalt geschieden, und sui iuris et sic extra rena geworden. So dann maritus vor sich zu des Schwieger-Vaters Erbschaft weder Recht noch actionem bezuegen hat, und extra bona in dotem sibi data nur nomine vxoris klagen, solches gleichwohl ohne deren Einwilligung et citra mandatum stiglich nicht thun kan. Solchemnach dem marito in bonis ab vxore non adquisitis der usufructus und eine gegründete Klage darüber zu competiren nicht erachtet werden dürfte. Jedennach und dieweilen dem usufructuario actio confessoria pro vindicando usufructu, non solum contra proprietarium, qui usufructum praestare tenetur, sed contra quemcunque, qui usufructum impedit quouis modo, adeoque etiam proprio nomine usufructuario contra eum competit, qui aliquid negat, quod ad res usufructui obnoxias pertinet, quasi non patiatur vii frui, quamvis usufructuarius tale quid per se vindicare non possit, vrpote si fundo fructuario seruitus debeat, non seruitutem, sed usufructum vindicare debet, aduersus vicini fundi dominum.

L. 1. pr. et L. 5. §. 1. D. Si usufructus petatur etc.

Desgleichen der usufructuarius die Befugniß hat, de re e. g. de seruitute ad usufructum pertinente nomine procuratorio proprietarii dieselbigen actiones contra tertium anzustellen, welche dieselben competiren, und zwar sine mandato speciali, quod per ipsam usufructus constitutionem habere videtur.

L. un. §. 4. D. de Remissionibus.

L. 1. inf. L. 2. L. 3. §. 3. D. de Nou. oper. nunc.

L. 16.

L. 16. D. de Seruitutibus.

L. in. C. Si per vim.

BOEHMER *cit tractatu Sect. II. cap. II. §. 37.*

Bevorab da der proprietarius dieses zu hindern desto minder berechtigt, je minder derselbe den usufructum schmälern darf, und je mehr er selbst die adminicula quibus usufructus eget, wenn selbige gleich in iuribus realibus contra tertium bestünden, dem usufructuario praestiren muß,

L. 2. et L. 1. §. 1. 2. sqq. D. Si usufruct. petat.

dieserhalb der proprietarius dem usufructuario seine Actiones cedere müsse, bergleichen Cessiones dennoch post edictum Divi PII nicht bedarf, vt sine ea viles quoque competant actiones, quae proprietario directae dantur.

arg. L. 16. D. de Pact.

L. 7. et 8. C. de Hered. vel act. vend.

Daneben nach Sachsen: Nicht, so wie fast mehresten Orts in Teutschland, dem marito der usufructus in omnibus vxoris bonis, quamvis non sint dotalia iuris Romani, non specialiter per pacta dotalia exceptis, ipso iure zustehet,

CARPZOV. *Part. 1. C. 23. D. 20. n. 8. Part. 3. C. 20. D. 33. n. 6. C. 32. D. 6. n. 5. et D. 15. n. 3.*

Worunter sonder Zweifel die der Frauen zufallende Erbschaften gehören, sonderlich wenn selbige der Art sind, quod vxori ipso iure acquirantur, sine declaratione voluntatis suae, statim a morte defuncti, sintemahlen auch in solchen Gütern statim a momento mortis des Erblassers dem marito der usufructus zustehen muß. Welches denn in Sachsen, wie in mehreren teutschen Ländern ex reliquiis iuris Germanici obseruieret wird, sich in successione intestata descendentium auf das wenigste findet, dergestalt daß diesen absentibus licet et ignorantibus nicht nur ius hereditatis ipso mortis momento acquireret, und sie sofort Erben sind, sondern auch so gar der Besiz der Güter auf sie vererbet wird.

CARPZOV.

CARPZOV. *Part. 3. C. 9. D. 27. n. 6.*ANTON. FABER *in C. Lib. 7. T. 7. D. 5. n. 9.*HAHN *ad Wesenb. Libr. 29. Tit. 2. n. 7.*ENGELBRECHT *ad Dig. Libr. 29. Tit. 2. §. 10.*

Solcheinnach und da in gegenwärtigem Falle des Titii Ehefrauen der Sempronii, nach Ausweisung der beyden vorsehenden Fragen, ihres Vattern Tullii Verlassenschaft ab intestato zugefallen, auch, indem die Erbschaft in Sachsen sich befindet, deren Eigenthum sowohl als der Besitz ihr ipso iure a momento mortis ihres Vattern acquiriret, zugleich von selbiger Zeit ihrem marito dem Titio der usufructus, michin demselben proprio nomine actio confessoria pro usufructu vindicando contra Tulliam zustehet, so daß er, wenn selbige die successiohem testamentariam excipiendo vorschirmen solte, die nullitatem testamenti, und daß daher legitima und Trebellianica seiner Frauen gebühre, wenn gleich diese die Erbschaft iure fideicommissi der Sempronii restituiren müsse, michin ihm marito usufructus legitimae et Trebellianicae gehöre, replicando erwidern, oder aber procuratorio nomine uxoris die unter der zweyten quaestio angezeigte remedia hereditaria anstellen kan. Womit denn die wiederigen Schringründe gleichfals niedergeschlagen werden, anerkennen wie es in gegenwärtiger Sachen gar nicht auf das ins subsidiarium Romanum ankomme, da iura patrii vorhanden, welche vorzüglich ein anderes, und daß denen nächsten Bluts-Freunden, welchen eine Erbschaft Erbgangs weise zufällt, sine declaratione in Abwesenheit und unwissend a momento mortis das Eigenthum und der Besitz vererbet werde, mit sich bringen, bey welchen Gründen es nichts verschläget, daß die Sempronia verehelichte Titia, nicht mehr in der väterlichen Gewalt des Erblassers, also nicht filia et heres sua ac necessaria gewesen, massen deren Recht nicht von diesen Römischen, sondern von denen Teutschen fundamentis successiohem intestatae abhänget, bey welchen der Römische Unterscheid inter suos et emancipatos bestominder statt hat, je weniger die Einrichtung der oeconomiae separatae oder Sonderung derer Kinder mit der Römischen emancipation zu verwirren ist, oder

oder iura familiae aufhebet. Vielmehr der Römischen Freiheit der Frauen, die Erbschaft zu repudiren, die doch angezogener massen nach Teutschen Rechte ihr bereits acquiriret, dieses entgegen steht, daß nach Sachsen Recht die Frau ohne ihres Mannes als ehelichen Vormundes consensu das Ihrige nicht veräußern noch einer Erbschaft entsagen kan, insonderheit da dessen eigenes interesse, nicht nur ratione ususfructus, sondern auch ratione portionis statutariae darunter verliret,

CARPZ. P. II. C. 12. D. 19. n. 2. C. 15. D. 22. et 25.

Const. 23. D. 30. n. 5.

diesem auch das Römische Recht selbst in so weit bestritt, quod proprietarius ususfructum deteriorum reddere non debeat.

L. 2. D. Si ususfruct. perat. etc.

gleichwie nach dessen Anleitung in suppositione principiorum iuris Germanici imprimis Saxonici eorumque cum actionibus Romanis coniunctione an gegründeten schon deducirten Klagen keinesweges ermangelt, ohngeachtet er vor sich an des Schwiegervätern Güthern als Schwiegerväterlichen Güthern kein Erbschafts Recht hat, indem solche Güther nunmehr als der Frauen Güther angesehen werden müssen. So gehet unsere rechtliche Meinung dahin

Daß der Titia Eheherr Titius die Wahl habe, ob er, wie am flugslichsten geschieht, proprio nomine propter ususfructum maritalem de legitima et Trebellianica vxori debita ex bonis Tullij, wieder die Tulliam die actionem confessoriam ansietzen, und nullitatem testamenti replicando vrgiren oder auch in der Klage anticipando mit deduciren, oder aber nomine vxoris, jedoch ohne eines mandati zu bedürfen, die seiner Frauen zustehende querelam nullitatis, nach Maßgebung der resolution der zweiten Frage, erheben wolle etc. etc. V. N. W.

F I N I S.

CORRIGENDA. Pag. 5. lin. 18. pro jurisdictione lege jurisdictioni.

F

PRAE-

PRAENOBILISSIMO
ET
CONSULTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

Est quidem in proverbiis, quod
iudicium et rerum prudentia
ante annos vix veniat. Idque
fuo modo veritate nititur, cum iudicium
hominis sensim et tempore maturescat,
quod, cum admodum inter homines diffe-
rat, civili lege ex annis, secundum frequen-
ter contingentia, aestimari solet. Absit au-
tem, vt naturam humanis queat allegari legi-
bus,

bus, quae potius in multis subiectis a ter-
mino ciuili annorum lege definitorum rece-
dit. Sunt, qui aetatis licet prouectioris,
iudicii tamen imbecillitate vel prauo eius-
dem usu semper manent pueri. Sunt ex ad-
uerso, quibus bona indoles docileque inest
ingenium, unde accedente cura educato-
ris propriaque industria omnino ante annos
sapiunt. Recte ergo apud Plautum est:

Non aetate verum ingenio adipiscitur sa-
pientia.

Sapientia aetas condimentum est, sapiens
aetati cibus est.

Recte Imperantes eiusmodi ingenii ve-
niam aetatis faciunt, explorando et pro-

F 2

bandando

bando eorum sapientiam, neutiquam eandem largiendo. Recte quoque Icti adstruunt, quod lubricum aetatis allegari nequeat in negotiis, in quibus artis peritiam quis profitetur. Quidni ergo recte quoque agerent Icti prudentiam in arte iuris non tam ex annis quam ex ingenio eiusque cultura aestimando, iisque exploratis ipsos in iurisprudentia honores summos conferendo? nisi absone velis statuere, quod annorum defectus virtutum praemiis fraudi esse debeat. Sane, CANDIDATE DIGNISSIME, nemo, qui TE nouerit, TE non iudicabit talem, qui bonam indolem docileque ingenium sua solertia non minus quam ex educantium

cantium cura prudenti ita coluit, ita poluit,
vt non solum ante annos maiorenitatis le-
gitimos sapiat, sed imprimis in iuris pruden-
tia summos honores mereatur anno aetatis
decimo nono vix pro dimidia parte exple-
to. Quippe TV Tremoniae vsus es patre,
viro Amplissimo Consultissimo ZACHAR.
BERTRAM. KÜPFERO I. V. D. Imperialis-
que istius Ciuitatis Syndico Primario, qui
iam pluribus abhinc annis ad beatorum mi-
grauit sedes, atque matre adhuc superffite
ANNA CHRISTINA Honestissima Matrona ex
gente MALLINCKROTIA, parentum vero Tu-
orum maiores quamplurimi ordinis ibidem
fuerunt Consularis. Egregias, quas a natu-

ra fortitus es, animi Tui dotes parentes Tui
steriles esse non permiserunt, sed omnem
adhibuerunt curam, vt liberaliter educare-
ris. Nec frustra collocatam esse et illorum
et praeceptorum operam, id ipsum suffici-
ens est argumentum, quod annos quatuor-
decim natus in Archigymnasio Tremonienſi
sub praesidio Dni MARTINI PILGERI,
Professoris tunc temporis Philosophiae,
nunc vero Theologiae et Gymnasiarchae
anno MDCCXLVI. mense Augusti de eo
quod iustum est circa sumtus studiorum etc.
cum applausu publice disputaueris. Hinc
bene praeparatus anno MDCCXLVIII. ad
Regiam hanc Fridericianam accessisti, vbi
pari

pari assiduitate quam olim in patria cum Mu-
sis per quinque semestria versatus es, prae-
sertim vero ad iurisprudentiam omnesque
eius partes animum tanta intentione appu-
listi, vt exacto biennio et in scholis meis
processualibus elaboratoriis specimina scite
composita mihi exhibueris et in auditorio
publico oppugnationibus elegantibus stre-
nuum TE praestiteris disputatorem. Post-
quam ergo stadium iurisprudentiae rite de-
curristi, metamque attigisti, ita vt omne tu-
leris punctum in examine vtroque ab incly-
to ICtorum ordine simulque ad disputatio-
nem inauguralem admissus sis, nihil ampli-
us obstabit, quin TIBI brabeum conferatur.

Gratu-

Gratulor itaque TIBI, CONSULTISSIME
DOMINE CANDIDATE, exactos labores,
et honores Doctoris in iure utroque TIBI
decretos, gratulor Praenobilissimae Tuae
Matri integraeque Splendidae familiae fili-
um et agnatum dignissimum, gratulor pa-
triae Tuae ciuem, ex quo multam salutem
reipublicae sperare licet. Caeterum, ut
Diuina Prouidentia in posterum adhuc lon-
ge opimioribus praemiis virtutes Tuas exor-
nare velit, precor, utque in patriam feli-
citer redux me absentem amare pergas, ob-
nix rogo. Dabam Halae Magdeburgicae
die VI. Februarii A. O. R. MDCCLI.

univ. h. r. k. o. n. i. d. b. l. d. e. s. s.

1710

Halle, Diss., 1751 (A/H)

TA-01

LXXV.

1751 86 11.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS IVRIDICA
DE
DIFFERENTIIS IVRIS
ROMANI ET GERMANICI
IN
HEREDIS INSTITVTIONE
NECESSARIA

EX AVCTORITATE ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE
DOMINO
IOANNE TOBIA CARRACH, ICTO,
IVRIVM PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PRO GRADV DOCTORIS

D. IX FEBRVARII A. O. R. c1751cc11.

H. L. Q. C.
PVBLICE VENTILANDAM EXHIBET
AVCTOR ET RESPONDENS

HENRICVS ZACHARIAS KÜPFER
TREMONIENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
EX OFFICINA GRVNERTIANA.

RECUSA MDCCLXV.

1751. 2.

